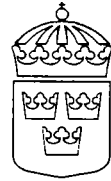

Finansutskottets yttrande

1993/94:FiU2y

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar och långtidsarbetslösa, m.m.

1993/94
FiU2y

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1993/94:66 om arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar och långtidsarbetslösa, m.m. jämte motioner i vad avser finansutskottets beredningsområde.

Avgränsning av yttrandet

Finansutskottet behandlar i detta yttrande vissa sysselsättningsfrågor som berör den kommunala sektorn. Frågor om arbetsmarknadspolitiken och dess roll i den ekonomiska politiken behandlas av utskottet i dess betänkande 1993/94:FiU1 som avges med anledning av regeringens proposition 1993/94:25 om inriktningen av den ekonomiska politiken.

Utskottet

Propositionen

I propositionen föreslås att ett generellt anställningsstöd (GAS) införs med rätt för arbetsgivare till avdrag under år 1994 från arbetsgivaravgifterna med 15 procentenheter. Stödet gäller samtliga kategorier av arbetsgivare utom statliga myndigheter och statliga affärsverk. Stödet skall uppmuntra till tidigareläggning av reguljära anställningar.

Dessutom föreslås förändringar i och förlängning av systemet med ungdomspraktik. Försöken skall nu pågå till utgången av juni 1995. Även beträffande försöken med arbetslivsutveckling (ALU) föreslås en förlängning till samma tidpunkt.

När det gäller den kommunala sektorn (avsnitt 3.9) anför regeringen att det är nödvändigt för utvecklingen av svensk ekonomi att förändringsarbetet i kommuner och landsting bedrivs vidare. Någon förstärkning av den kommunala ekonomin genom ytterligare statliga anslag är enligt propositionen inte möjlig. Det konstateras i stället att kommuner och landsting bör ha relativt goda möjligheter att också beakta arbetsmarknaden vid genomförandet av erforderliga förändringar.

I *motion A16* av Ingvar Carlsson m.fl. (s) säger socialdemokraterna nej till regeringens förslag rörande ungdomspraktik, arbetslivsutveckling och generellt anställningsstöd. Socialdemokraterna föreslår i stället ett antal andra åtgärder, t.ex. ROT-verksamhet och införande av generösa rekryteringsstöd.

Bland de åtgärder som enligt motionärerna behöver vidtas märks också insatser för att förhindra att kommunalt anställda som sagts upp tvingas ut i öppen arbetslöshet (yrkande 26). I motionen hävdas att i nuvarande arbetsmarknadsläge finns det inget annat alternativ för denna kategori av uppsagda än arbetslöshet. AMS bör därför ges ett särskilt uppdrag att förhandla med kommuner och landsting om att förlänga uppsägningstiden för de 28 000 personer som enligt regeringens beräkningar riskerar att mista sina anställningar under år 1994.

Stödet skall enligt motionen motsvara statens kostnader för dessa arbetslösa varför ingen nettokostnad skulle uppstå för staten. Särskilda medel skall enligt förslaget ställas till AMS förfogande. Bruttokostnaden beräknas i motionen till ca 3 840 miljoner kronor.

I *motion A19* av Bert Karlsson (nyd) sägs att det i kommunerna för närvarande råder brist på pengar och att kommunerna inte har råd att bedriva en riklig verksamhet. Många friställs nu, främst kvinnor inom vård och omsorg. Friställningar som genomförs inom kommunala verksamhetsområden av orsaker som inte är av strukturell karaktär — och som leder till påtagliga och inte acceptabla försämringar för medborgarna — bör enligt motionären inte utan vidare godtas.

Kommunerna bör därför få möjlighet att i särskilda fall begära statliga medel för att kunna behålla en anställd som måste sägas upp av ekonomiska skäl, trots att vederbörande har ett arbete som måste utföras. Medlen bör tas ur Arbetsmarknadsfonden och administreras av AMS. Ersättning föreslås utgå med ett belopp som för den enskilde motsvarar arbetslöshetsersättningen.

Utskottets bedömning

De pågående strukturförändringarna inom den kommunala sektorn är enligt utskottet helt nödvändiga mot bakgrund av det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget. Utskottet delar därför regeringens bedömning i propositionen att ytterligare statliga transfereringar till kommuner och landsting inte är lämpliga.

Utskottet är för sin del väl medvetet om att den kommunala ekonomin är ansträngd under år 1994 och att stora krav kommer att ställas på de kommunala organen att ompröva och rationalisera sin verksamhet. Förändringsarbetet måste, som utskottet ser det, ske med beaktande av de personalmässiga konsekvenserna och med hänsyn tagen till situationen på arbetsmarknaden i övrigt. Arbetsmarknadspolitikens uppgift är inte minst att mildra effekterna för den enskilde av för samhälls ekonomin nödvändiga strukturomvandlingar.

Samtidigt vill utskottet erinra om riksdagens beslut våren 1993 med anledning av de förslag om den kommunala ekonomin som regeringen lade fram i kompletteringspropositionen (prop. 1992/93:150, FiU29, rskr. 430). Beslutet innebar att kommuner och landsting som inte höjer skatten år 1994 får behålla de skattemedel som motsvarar det ökade skatteunderlaget till följd av tidigare beslut att sänka grundavdraget. Det handlar om sammanlagt ca 4,2 miljarder kronor. Dessa medel skulle annars ha förts till staten från kommunsektorn. Som utskottet framhöll i sitt betänkande underlättas därigenom i hög grad kommunernas och landstingens möjligheter att behålla sin personal.

Enligt propositionen bör det inom kommunsektorn finnas goda möjligheter att beakta förhållandena på arbetsmarknaden i samband med begränsningarna av antalet kommunalt anställda. Utskottet delar denna bedömning liksom vad som sägs i propositionen om att den arbetsmarknadspolitiska arsenalen skall utnyttjas i största möjliga mån för att understödja förändringsarbetet och motverka arbetslöshet. Utskottet vill erinra om vad arbetsmarknadsministern i ett interpellationssvar den 19 november 1993 anförde om användning av arbetsmarknadspolitiska medel i kommuner och landsting för utbildningsinsatser för att höja kompetens och hjälpa personal vid omstruktureringar. Enligt utskottets mening bör de arbetsmarknadspolitiska medlen inte användas för reguljär kommunal verksamhet på det sätt som föreslås i motionerna.

Med det anförda avstyrker finansutskottet bifall till motionerna A16 (s) yrkande 26 samt A19 (nyd).

Stockholm den 25 november 1993

På finansutskottets vägnar

Per-Ola Eriksson

I beslutet har deltagit: Per-Ola Eriksson (c), Göran Persson (s), Lars Tobisson (m), Bengt Wittbom (m), Roland Sundgren (s), Lars Leijonborg (fp), Per Olof Håkansson (s), Lisbet Calner (s), Tom Heyman (m), Yvonne Sandberg-Fries (s), Arne Kjörnsberg (s), Roland Larsson (c), Sonia Karlsson (s) och Rose-Marie Frebran (kds).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Johan Lönnroth (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande mening

Göran Persson, Roland Sundgren, Per Olof Håkansson, Lisbet Calner, Yvonne Sandberg-Fries, Arne Kjörnsberg och Sonia Karlsson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Utskottets bedömning börjar med "De pågående" och slutar med "A19 (nyd)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kommer utrymmet för en expansion av de kommunala utgifterna för lång tid framöver att vara starkt begränsat. Stora krav kommer därför att ställas på omprövning och rationalisering av den kommunala verksamheten.

De beslut som riksdagen fattade våren 1992 och våren 1993 om ett nytt statsbidragssystem och om begränsningar av statsbidragen har i flera avseenden varit felaktiga. Nedskärningarna har haft mycket negativa effekter på samhällsekonomin och inneburit att för medborgarna angelägen samhällsservice inte kunnat upprätthållas. Många kommuner och landsting har ställts i en svår situation. Indragningarna har inneburit att ett stort antal kommunalanställda blivit arbetslösa.

Utskottet ställer sig därför bakom förslaget i den socialdemokratiska partimotionen A16 (yrkande 26) att särskilda medel skall avsättas till AMS för att förlänga uppsägningstiden för uppsagd personal. Därigenom skulle förhindras att 28 000 personer mister sina anställningar under år 1994. Åtgärden ger såväl samhällsekonomiska som sociala vinster. Med den konstruktion som föreslås och med nuvarande läge på arbetsmarknaden är den dessutom i princip statsfinansiellt neutral. Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att regeringen förhållit sig så passiv.

Utskottet tillstyrker också bifall till förslagen i samma motion (yrkandena 9 och 10) om åtgärder för att få igång investeringar inom byggsektorn. Läget på byggarbetsmarknaden är ytterst bekymmersamt. Det finns därför enligt utskottet starka skäl för att vidta ytterligare åtgärder som främjar byggsysselsättningen utöver dem som riksdagen beslutade om i våras. Ett genomförande av förslagen är såväl samhälls-ekonomiskt som statsfinansiellt väl motiverat.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Johan Lönnroth (v) anför:

Vänsterpartiet anser — som framgår av flera av våra aktuella motioner — att åtgärder måste vidtas för att förbättra kommunernas finansiella situation och för att hindra att kommunerna reducerar sin personalstyrka. Det socialdemokratiska förslaget i motion A16 om stöd till

kommuner och landsting för att förlänga uppsägningstiderna är en av flera möjligheter. Dock anser vi att förslaget bör kompletteras med åtgärder som stärker kommunernas ekonomi.

1993/94:FiU2y

